

навчального закладу для роботи зі студентами – майбутніми психологами.

Список використаних джерел:

1. Вачков И.В. Основы технологии группового тренинга. Психотехники: Учебное пособие / И.В. Вачков. – [2-е изд., перераб. и доп.] – М.: Ось-89, 2000. – 224 с.
2. Петровская Л.А. Теоретические и методологические проблемы социально-психологического тренинга / Л.А. Петровская. – М.: Изд-во МГУ, 1982. – 168 с.
3. Профессиональная кухня тренера (из опыта неформального образования в третьем секторе) / [отв. ред. Е. Карпиевич, В. Величко]. – СПб.: «Невский простор», 2003. – 256 с.

В статье актуализируется проблема развития субъектности будущих психологов; обосновывается необходимость создания благоприятных психолого-педагогических условий для развития субъектности будущих психологов; осуществлен анализ эффективности апробированной программы социально-психологического тренинга профессионально-личностного самоопределения, которая способствует развитию субъектности у студентов-психологов.

Ключевые слова: субъектность будущих психологов, социально-психологический тренинг профессионально-личностного самоопределения.

In the article, which is the problem of the development of subjectivity future psychologists; defending the necessity of creation of favorable psychological-pedagogical conditions for the development of subjectivity future psychologists; the analysis of the effectiveness of socio-psychological training, vocational and personal self-determination, which promotes the development of subjectivity in students-psychologists.

Key words: subjectivity future psychologists, socio-psychological training, vocational and personal self-determination.

УДК 159.929

Л. М. Приміська

ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ УСПІШНОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

В статті розглянуті методи, які впливають на підвищення успішності і поведінку студентів, а також запропоновані поради щодо роботи в навчальному процесі зі студентами.

Ключові слова: психологічна допомога, рішення проблем, методи, допомога в навчанні.

Система вищої освіти поставлена перед необхідністю розвитку у студентів пізнавальної самостійності, пошукових умінь на високому рівні узагальнення. Це можливо, якщо в період навчання у вузі, вони ставляться в позицію активного суб'єкта діяльності. Викладачу вищої школи необхідно сприяти пізнавальній активності студентів, зробити так, щоб студент сам вчився, а не пасивно виконував вимоги викладача. Необхідно створити для студентів умови для прояву самостійності, використання активних методів навчання, включення їх в активну самооціночну діяльність, сприяти розвитку, саморозвитку студента, сприяти пошуку студентом своєї індивідуальності.

Введення самоконтролю знань у традиційну систему навчання у вузі суттєво змінює як діяльність викладача, так і діяльність студента. Процес формування основ професійної майстерності засобами навчання самоконтролю знань, передбачає виконання властивих самоконтролю функцій: діагностуючої, пізнавально-розвиваючої, виховної і функції організації та управління навчальним процесом. Самоконтроль знань студентів вимагає дотримання дидактичних принципів контролю: систематичності, послідовності, всебічності, об'єктивності, принципу різноманітності видів, форм, методів і способів самоконтролю, принципу гласності.

Високий рівень навченості й вихованості студентів, тобто наявність ефективної особистості, як результату спільної творчої діяльності з викладачем забезпечують розвиток творчої готовності майбутнього фахівця.

Метою навчання повинно бути не набуття знань як набору фактів, теорій, а зміна особистості студента в результаті самостійного навчання. Завдання освіти — дати можливість розвитку, саморозвитку особистості, сприяти пошуку студентом своєї індивідуальності. У цьому зв'язку основною проблемою навчання у вузі є активізація й управління пізнавальною діяльністю студентів з метою розвитку у них елементів самостійності, самоврядування і самоконтролю.

Результати аналізу показали, що для формування у студентів основ професійної майстерності засобами навчання їх самоконтролю знань необхідно: створення для студентів умов для прояву самостійності; включення їх в активну самооціночну діяльність; раціональні прийоми засвоєння знань і єдині критерії оцінки знань, умінь і навичок з навчальних дисциплін; вмотивованість оцінки навчальної діяльності студентів з боку викладача; використання активних методів навчання.

Вибір самоконтролю знань студентів як засобу формування основ професійної майстерності детермінований усіма структурними компонентами педагогічної системи, а особливістю цієї системи є те, що об'єкт управління, тобто студент, виступає суб'єктом управління.

Введення самоконтролю знань у традиційну систему навчання у вузі суттєво змінює як діяльність викладача, так і діяльність студента. Процес формування основ професійної майстерності засобами навчання

самоконтролю знань передбачає виконання властивих самоконтролю функцій: діагностуючої, пізнавально-розвиваючої, виховної і функцій організації та управління навчальним процесом.

Самоконтроль знань студентів вимагає дотримання дидактичних принципів контролю: систематичності, послідовності, всебічності, об'єктивності, принципу різноманітності видів, форм, методів і способів самоконтролю.

В навчальному процесі студент грає декілька ролей:

- 1) учень;
- 2) спостерігач;
- 3) колега;
- 4) активний учасник.

Роль «учень» – націлена на здобуття знань, котрі дає викладач. Це відвідування лекцій, семінарів.

Студент у ролі «спостерігач» спостерігає за студентами, викладачем, поведінкою і робить свої висновки з приводу навчального процесу.

Наступна роль – це «колега». Навчаючись, студент сприймає викладача як колегу. Сприйняття себе, як учасника навчального процесу разом з викладачем. Чим більше навчається студент у ВУЗі, тим більше його ставлення до викладача стає як до колеги. Таке почуття з'являється у студента після проходження ним практики.

Наступна роль, котру грає студент це – «активний учасник» навчального процесу. Коли студент бере активну участь у заняттях: він відповідає на семінарах, виконує самостійні роботи, опрацьовує додатковий матеріал, висловлює свою думку на заняттях з приводу заданої теми.

Коли студент грає ці ролі в навчальному процесі, зростає його успішність, відвідування занять, він проявляє активну участь у семінарських заняттях.

Якщо студент не грає котrusь з ролей, його успішність падає, зацікавленість в навчальному процесі знижується.

Якщо студент грає всі чотири ролі з якогось із предметів, його успішність підвищується з цього предмета, якщо з якогось із предметів якася роль не програється, успішність з цього предмету падає.

Програма «Працювати над тим, що змінює ситуацію» (PT3C) була розроблена Бергом і Шильцом (Berg & Shilts) у 2002 р. Програму ввели у школах штату Флорида, коли вона показала хороші результати, її застосували у школах інших штатів Америки.

Ця програма – спосіб, котрий може допомогти як в поведінці, так і в навчальному процесі. Основні принципи — впевненість, що зміни відбудуться у позитивному напрямку.

Вчитель, викладач, працюючи з учнем, студентом намагається привити зацікавленість до навчання. Передбачається, що викладач, вчитель бажає впливати позитивно на студента, учня і відчувати, що вони хороші

викладачі.

Програма ПТЗС зосереджена вирішенні ситуацій, шкалюванні і постановці цілей. Дослідження зі студентами і школлярами показали, що цей підхід приводить до позитивних результатів.

Наведу приклад: студенти в групі багато розмовляють, не всі студенти готуються до семінарів, часто пропускають заняття. Ця поведінка заважала навчальному процесу студентів групи. Разом з групою було вибрано два конкретних способи поведінки у якості фокуса уваги. Студенти назвали наступні способи поведінки: на заняттях не розмовляти і готовуватись до семінарських занять.

Студентів попросили оцінити групу за 10 бальною шкалою (1 – слабо, до 10 – відмінно). Студенти поставили групі 4 бала. Ніхто із студентів не був відокремленим. При обговоренні були відмічені позитивні сторони в навчальному процесі. Потім у студентів було запитано, яким чином вони змогли досягти покращення результатів у поведінці та навчанні. Якщо сьогодні група оцінила себе до 4 балів, що вона зможете зробити, щоб на наступному тижні могло бути 6? Студенти самі обирають і розповідають, що вони можуть зробити. Коли починають відбуватися зміни в групі, викладач повинен це відмітити і похвалити студентів. Відмітите те, що студенти не відволікались на лекції чи семінарі, добре відповідають, підвищилася успішність.

Зустрічі з групою були один раз на тиждень, при кожній зустрічі обговорювались позитивні моменти у навчанні та поведінці студентів. Через шість тижнів успішність у студентів зросла, поведінка покращала, відвідування занять зросло, участь у роботі стала активною.

Поетапне використання цього методу.

Перший етап: розповісти студентам про фактори, що заважають навчальному процесу. Треба підкреслити сильні сторони групи, відмітити окремих студентів, відмітити їх позитивні сторони.

Другій етап: оцінювання (створення критеріїв для самооцінки). Продовження створювання позитивного зв'язку. Визначиться, яку шкалу оцінювання буде використано (1-5, 1-10 чи іншу). Обговорити категорію «краща група». Розкажіть, що відбудеться на наступний раз.

Обговоріть, яку поведінку треба покращити згідно зі шкалою оцінювання.

Оцінювання за шкалою треба робити при кожній зустрічі. Обговорювати результати треба на кожній зустрічі.

Третій етап: постановка цілей. Вирішити треба разом з групою, що треба покращити. Вибирати одну або дві цілі. Більше двох цілей вибирати не рекомендовано. При кожній зустрічі треба давати позитивну оцінку досягнутого, відмічати сильні сторони, підкреслювати зміни, які відбулися.

Ці методи були використані у роботі з деякими групами студентів нашого університету. Ставилося дві цілі: успішність та відвідування занять. Ці показники змінювались на кращі. Успішність значно

покращилася, відвідування занять студентами зросло.

Ще декілька методів у цієї програмі існує для підвищення успішності школярів, студентів, зміни поведінки на кращу. В статі був описаний один із методів програми.

Програма «Працювати над тим, що змінює ситуацію» (ПТЗС) допомагає впливати на поведінку групи студентів, на підвищення успішності студентів.

Список використаних джерел:

1. Ананьев Б.Г. Избранные психологические труды. — М.: Педагогика, 1980, Т.2. — 286 с.
2. Анисимова О.М. Самооценка в структуре личности студента: Автореф. дис... канд. психол. наук. — Л.: ЛГУ, 1984. — 17 с.
3. Архангельский С.И. Мотивы, установки, интересы их роль в повышении активности при обучении // Вопросы научной организации обучения в высшем учебном заведении. — Краснодар, 1973, вып. 45. — С. 89-92.
4. Архангельский С.И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы. — М.: Высшая школа, 1980. — 367 с.
5. de Shazer, S. (1980). Brief family therapy: A metaphorical task. Journal of Marital and Family Therapy, 6(4), 471—476.
6. de Shazer, S. (1982). Patterns of brief family therapy. New York: Guilford.
7. de Shazer, S. (1985). Keys to solution in brief therapy. New York: Norton.
8. de Shazer, S. (1988). Clues: Investigating solutions in brief therapy. New York: Norton.
9. Wittgenstein, L. (1968). Philosophical investigations (rev. 3rd ed.). New York: Macmillan.
10. <http://culture.niv.ru/doc/psychology/psychotherapy/074.htm>

В статье рассмотрены методы, влияющие на повышение успеваемости и поведение студентов, а также предложены рекомендации по работе в учебном процессе со студентами.

Ключевые слова: психологическая помощь, решение проблем, методы, помочь в обучении.

This article will cover methods which may influence to improve academic performance and behavior of students, as well as recommendations on the work in the learning process for students.

Key words: psychological support, problem solving, techniques, training assistance